

Stanovisko Jednoty českých matematiků a fyziků k návrhu MŠMT ČR
"Nová maturita"

Předsednictvo Jednoty českých matematiků a fyziků vychází z toho, že maturitní zkouška má v českých zemích dlouhou a hluboce zakořeněnou tradici. Širší veřejnost vnímá velmi citlivě všechny problémy, které s pojetím, obsahem a organizací této zkoušky existují. Soudíme, že podobně je na tom řada evropských zemí (Francie, Německo, Španělsko), a že postupná integrace Evropy v oblasti školství bude muset tuto skutečnost respektovat.

Skutečnost, že stát se konečně snaží fakticky řídit školy zavedením státní části maturity považujeme za správnou. Snahu dát maturitní zkoušce záruku kvality garantované státem přijímáme jako nezbytné opatření. Státní maturita ale musí být zárukou objektivně srovnatelných a velmi kvalitních výsledků středoškolského studia.

Naše zásadní připomínky k návrhu "Nové maturity" jsou zaměřeny na následující problémové okruhy:

1. Koncepce nové maturity by měla vycházet z maximálně možného sladění zájmů a požadavků středních škol a vysokých škol. Bez společného přístupu středních a vysokých škol nebudou však cile změny pojetí maturitní zkoušky dosaženy. Vysoké školy by měly respektovat maturitní zkoušku jako objektivní informaci o úrovni uchazeče o studium na příslušné vysoké škole. Na druhé straně by vysoké školy měly mít jistotu, že obsah i organizace maturitní zkoušky tuto informaci poskytuje. Připomínáme, že v současné době se setkáváme spíše s opačnou tendencí – některé vysoké školy snižují maximální počet bodů, které uchazeč může za maturitní zkoušku při přijímacím řízení obdržet.
2. S naší první připomínkou těsně souvisí požadavek na objektivitu maturitní zkoušky. Objektivita je zaručena pouze širší účastí odborníků z jiných škol na celém průběhu a vyhodnocení maturitní zkoušky. Nestačí jen předseda maturitní komise. Je nám známo, že podobnou mobilitu zkoušejících a kontrolních pracovníků je možno organizačně zajistit (Francie). Při tvorbě katalogu cílových požadavků navrhujeme přitom využít existující standardy z matematiky pro SOU, SOŠ a G, které byly zpracovány v rámci JČMF.
3. S první připomínkou souvisí rovněž náš zásadní nesouhlas s pojetím maturitní zkoušky z matematiky (popřípadě i fyziky) ve formě testu

s výběrem odpovědi (multichoice-test) v podobě, v jaké byly například školám předkládány testy agentury Scio. Úroveň matematických nebo fyzikálních poznatků a dovedností, respektive úroveň rozvoje matematického myšlení je možné zjišťovat pouze na řešených úlohách komplexního charakteru, v nichž student prokáže mezi jiným schopnost matematizovat reálnou situaci ať již pro potřeby matematiky nebo fyziky. Bráníme se mediálně šířeným představám, že testy s volitelnými odpověďmi a jejich počítačové zpracování je nevyhnutelným světovým trendem. Opět poukazujeme na příklad Francie, kde forma eseje v podobě komplexního studentského řešení je tradičně užívaným diagnostickým nástrojem maturitní zkoušky.

4. Další zásadní připomínka se týká obligatornosti maturitní zkoušky z matematiky. Stavíme se v této souvislosti na stanovisko aktuálních poznatků pedagogické psychologie, podle nichž je třeba respektovat individuální specifika žáků a studentů. Rozvíjet je třeba dispozice, které žák má, zohlednit je třeba absenci příslušného typu nadání. Maturitní zkouška z matematiky by proto neměla být povinná pro celou populaci (jako je tomu například v navrhované polské koncepci). Zásadně je třeba se vyvarovat potenciálního vzniku strachu z maturitní zkoušky z matematiky. Takové pocity, ať už ze strany rodičů nebo žáků zcela znehodnocují cíle matematického vzdělávání a diskreditují maturitní zkoušku.
5. V návrhu Nové maturity je začleněna zkouška z nepovinně volitelného předmětu "Občanský a společenskovední základ" a "Přírodovědný a technický základ". Druhý předmět předpokládá základní znalosti z fyziky, chemie, biologie s tím, že obsahuje i poznatky z technologie průmyslu, zemědělství nebo například dovednosti související s domácí technikou a pravidly bezpečnosti práce s elektrickým proudem. Považujeme jej za zcela nevhodný jako předmět maturitní zkoušky pro obrovský rozsah. Buď budou vyžadovány pouze povšechné znalosti, ale mnohem pravděpodobnější je, že studenti budou memorovat velké množství informací. Navíc samo zavedení zkoušky z předmětu "Přírodovědný a technický základ" bude vytvářet tlak k omezení či zrušení samostatného vyučování fyzice, chemii, biologii. Zde jde také o smysl studia na gymnáziu; student gymnázia má být veden k tomu, aby poznal, zda se lépe orientuje ve fyzice či v biologii, či v některém humanitním či společensko-vědním oboru. Myšlenka, aby student mohl volit na které ze dvou úrovní bude skládat zkoušky z předmětů státní části maturity může znamenat velký přínos a možná by bylo vhodné, aby student mohl takto volit i u předmětů maturity školní. Je především nutné objasnit, jaký význam obě úrovně mají. Např. že nižší úroveň je jistý standard a vyšší

úroveň znamená nadstandard (to znamená, že student může volit nižší úroveň ve všech předmětech). Nebo volba nižší úrovně v některém předmětu má umožnit studentu soustředit síly a dosáhnout vyšší úrovně v jiném předmětu. Jak souvisí volba úrovně s typem školy a s hodinovou dotací předmětu? Z návrhu Nové maturity je patrné, že státní část maturity z matematiky na úrovni B odpovídá tomu, čemu se učí na škole základní. Máme za to, že státní část maturity i na nižší úrovni má jít nad to, co má student znát ze školy základní.

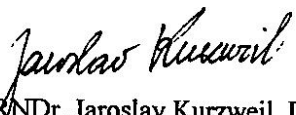
V případě, že státní část maturity bude prováděna formou centrálně vyhodnocovaných testů, zásadně nesouhlasíme s tím, aby mezní hranice úspěšnosti v testech státní části maturitní zkoušky stanovilo MŠMT až po zpracování výsledků příslušných testů a školám a studentům je oznámilo současně s výsledky testů. Pak totiž nejde o standardizované testy, ale o testy, s jejichž výsledky se může manipulovat podle potřeby. Rovněž nesouhlasíme s tím, aby výsledky studentů z testů státní části byly školám a žákům sděleny až poté, kdy bude ukončeno hodnocení studentů ve školní části. Obava ze "spekulativního" přístupu je zcela zbytečná, navržený postup je vůči studentům necitlivý a může snižovat motivaci.

Návrh obsahuje i formu maturitního vysvědčení. Připomíná spíše dodací list pedagogického supermarketu : sloupečky čísel, přičemž na konci "žák prospěl velmi dobře" (nebo jinak). Je to nepřehledný dokument. U nás je tradiční celková klasifikace pomocí známek a ta by měla být i na maturitním vysvědčení.

Garantem za vydání vysvědčení a jeho správnost by měla být škola, podepisovat by je měl ředitel školy, předseda maturitní komise a třídní učitel. Nepředpokládáme, že každé maturitní vysvědčení bude podepisovat ministr školství. Jeho předtištěný podpis není vhodný.

V návrhu se uvádí, že katalog cílových požadavků bude uveřejněn nejméně 24 měsíců před termínem konání maturity. Domníváme se, že je potřeba stanovit delší termín, nejlépe 4 roky předem, aby nemusely školy měnit v polovině studia učební program vzhledem k novému katalogu.

ZASLÁNO MŠMT ČR

Prof. RNDr. Jaroslav Kurzweil, DrSc.
předseda JČMF

V Praze, dne 9.11.1999